

A hazai vállalkozások bankválasztása és az elmúlt hónapok pénzügyi csődjei

Elemzésünk azt vizsgálja, hogy a hazai vállalkozók milyen szempontokat tartanak fontosnak egy-egy bank megítélésénél (i); a vállalatok mekkora részét érintették negatívan az elmúlt hónapok pénzügyi csődjei (ii); valamint azt, hogy a bankválasztás hogyan függ össze azzal, hogy a vállalkozást negatívan érintették az elmúlt időszak hazai bankcsődjei (iii). A vizsgálathoz az MKIK GVI 2015. áprilisi vállalati konjunktúra-vizsgálatának adatbázisát használtuk fel (az adatbázisról lásd keretes írásunkat).

Az adatbázisról

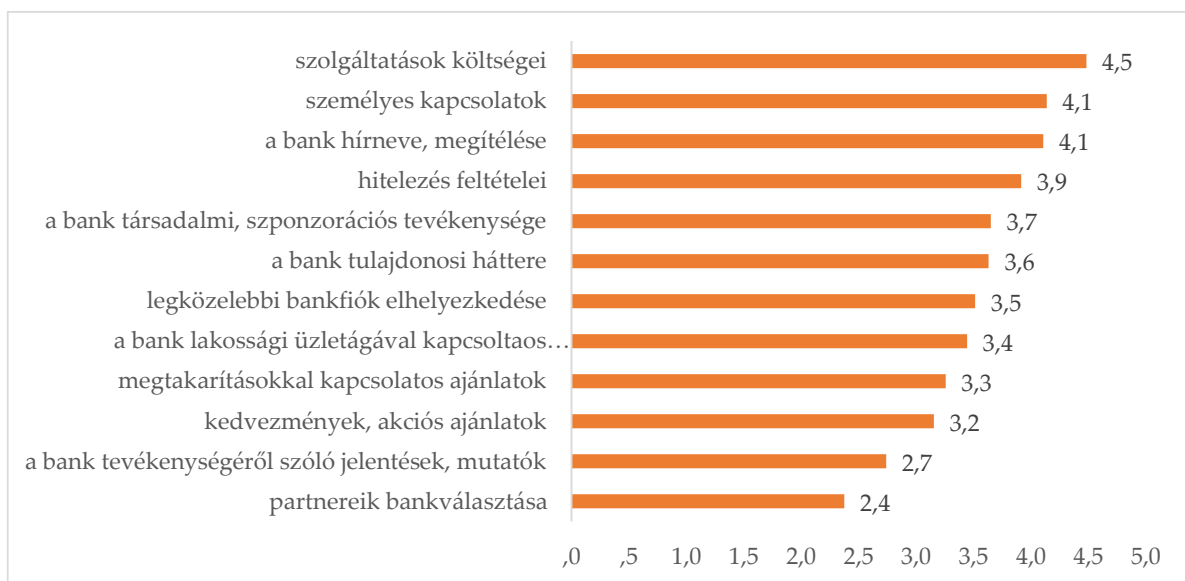
Rövid elemzésünkhöz a 2015. áprilisi vállalati konjunktúra-vizsgálatunk adatbázisát használtuk fel, amely Magyarországon a legtöbb cégre kiterjedő vállalati konjunktúra vizsgálat. Az áprilisi adatfelvétel 3.224 cég vezetőjének válaszain alapul. A mintába került vállalkozások 67%-a mikro-vállalkozás (10 fő alatti), 16%-a kisvállalkozás (10-49 fő között), 13%-a közepes vállalkozás (50-249 fő között), 4%-a pedig nagyvállalkozás (250 fő és felette). Így vizsgálatunk elsősorban a mikro-vállalkozásokra vonatkozatható. Gazdasági ágak szerint a vizsgált cégek többsége (43%) az egyéb szolgáltatások, 18%-a a kereskedelem, 17%-a az ipar, 14%-a pedig az építőipar kategóriájába sorolható. Az idegenforgalom illetve a szállítás területén tevékenykedik a cégek 8%-a. A tulajdonosi háttér tekintetében a mintába került vállalkozások legnagyobb része (91%) tisztán hazai, 9%-uk részben vagy egészben külföldi tulajdonban van. A vizsgált cégek csaknem háromnegyede (72%) kizárólag belpiacra termel, nagyjából egynegyedük pedig részben vagy egészben külföldi piacra. Az adatbázis elérhető az MKIK GVI oldalán: http://gvi.hu/kutatas/427/vallalati_konjunktura-felmeres_adatbazis_1998-2015

A bankválasztás szempontjai

Az 1. ábrán látható, hogy a vállalatok a bankválasztásnál a leglényegesebb szempontként a szolgáltatások költségét emelik ki, aminek fontosságát átlagosan 4,5 pontra értékelték egy 1-től 5 pontig terjedő skálán. Ezután a legnagyobb jelentőséget a személyes kapcsolatoknak, és a bank hírnevének, megítélésének tulajdonítanak a vállalatok (átlagosan 4,1 pont). A hitelezés feltételeinek fontosságát 3,9 pontra ítélték a cégek. A bank társadalmi szponzorációs tevékenysége, a bank

tulajdonosi háttere, a legközelebbi bankfiók elhelyezkedése, a bank lakossági üzletágával kapcsolatos tapasztalatok, a megtakarításokkal kapcsolatos ajánlatok, illetve a kedvezmények, akciós ajánlatok fontosságát átlagosan 3,2 és 3,7 pont köztire értékelték a cégek. A bank tevékenységéről szóló jelentéseket, mutatókat (átlagosan 2,7 pont) és a partnereik bankválasztását (átlagosan 2,4 pont) veszik a legkevésbé figyelembe a vállalatok, amikor bankot választanak

1. ábra - Egy bank megítélése során mennyire tartják fontosnak a következő szempontokat az Ön cégénél?

Forrás: GVI 2015, N=2780-2965

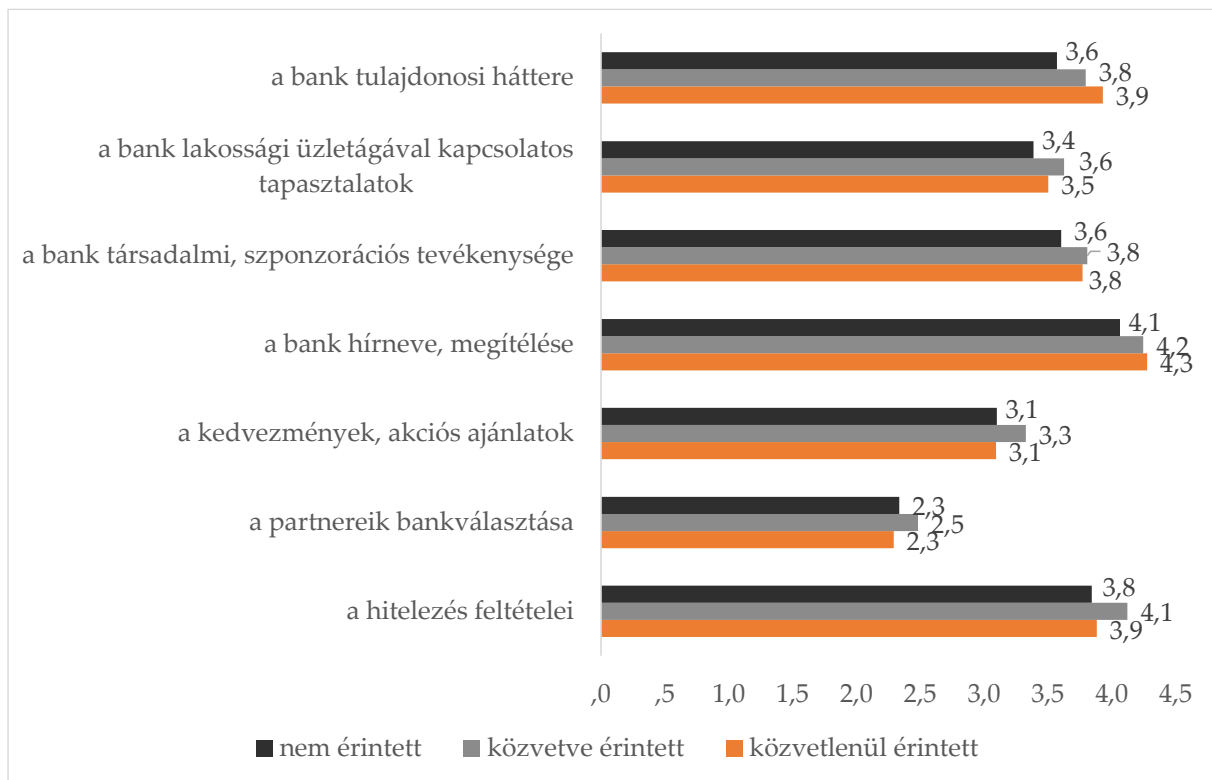
A felsorolt válaszlehetőségeken kívül a cégek elmondhatták saját szempontjaikat is, amelyek alapján megítélnék egy bankot: 52 cégnél fogalmaztak meg az ügyintézés segítőkészségére, rugalmasságra, személyre szabottságára vonatkozó szempontot, további 42 cégnél említették az

ügyintézés gyorsaságát. 38 vállalatnál jelent meg egyéb szempontként az internetbank megléte és/vagy jól használhatósága, míg 27 cégnél említették, hogy számukra a bank megbízhatósága, korrektsége fontos.

A hitelezés feltételeinek, a legközelebbi bankfiók elhelyezkedésének, a bank lakossági üzletágával való tapasztalatoknak illetve a személyes kapcsolatoknak a fontosságát a különböző méretű cégek különbözőképpen ítélik meg, a többi szempontnál nincs szignifikáns eltérés a különböző nagyságú cégek között. A 2. ábrán látható, hogy a hitelezés feltételeit némileg fontosabbnak tartják a közepes nagyságú (10-249 főt foglalkoztató) cégek (4,1-4,2 pont), mint a

legkisebb illetve a legnagyobb cégek (3,8 pont mindkét esetben). A legközelebbi bankfiók elhelyezkedésénél és a bank lakossági üzletágával kapcsolatban elmondható, hogy minél kisebb nagyságkategóriába tartozik a cég, annál kevésbé ítéli fontosnak. A személyes kapcsolatok a legnagyobb cégeknél a legkevésbé meghatározóak (3,9 pont), és a közepes cégeknél a legfontosabbak (4,3 pont)

2. ábra - A bankválasztás szempontjainak fontossága a különböző nagyságú vállalatok körében

Forrás: GVI 2015, N=2782-2892

Mintánkban a cégek 9%-ában volt valamekkora külföldi tulajdoni hányad. Ezek a cégek átlagosan minden szempontot kissé kevésbé értékelték fontosnak egy bank megítélésénél, mint a külföldi tulajdonrészrel nem rendelkező cégek, a legtöbb esetben statisztikailag szignifikáns mértékben. Tehát a külföldi tulajdonrészrel

rendelkező cégek minden szempontnál visszafogottabban pontoztak, mint a tisztán magyar cégek. Két szempont esetében volt jelentősebb mértékű különbség a cégek között külföldi tulajdonhányaduk szerint, ami valószínűleg nemcsak ennek az általános visszafogottságnak tudható be: nem

meglepő módon a külföldi tulajdonú cégek alacsonyabbra értékelték a legközelebbi bankfiók közelségének fontosságát (3,0 pont), mint a tisztán magyar cégek (3,6 pont), illetve a bank lakossági üzletágával való tapasztalatokat, melyet átlagosan 2,7

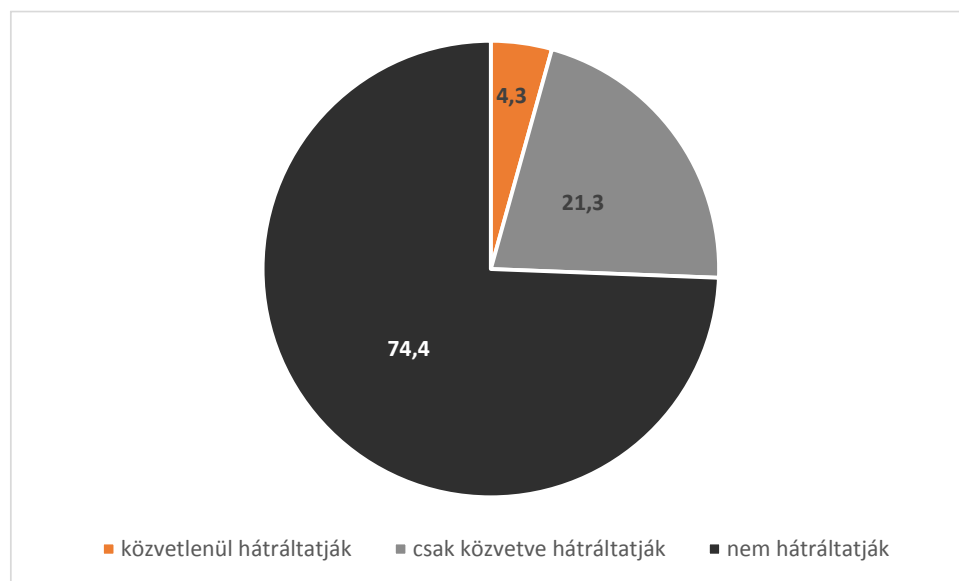
pontra értékelték szemben a magyar cégek 3,5 pontos átlagértékével. A különböző ágazatokban tevékenykedő cégek válaszai csak kis mértékben különböztek egymástól, így ezeket a különbségeket nem mutatjuk be.

Hogyan érintették a vállalatokat az utóbbi hónapok pénzügyi csődjei?

A vállalatok negyedénél nyilatkoztak úgy, hogy működésüket kedvezőtlenül érintették az utóbbi hónapok pénzügyi

csődjei: 4,3%-ukat közvetlenül 21,3%-ukat közvetve érintették az események (3. ábra).

3. ábra - A vállalatok megoszlása aszerint, hogy hátráltatják-e működésüket az utóbbi hónapok pénzügyi csődjei (%)

Forrás: GVI 2015, N=3034

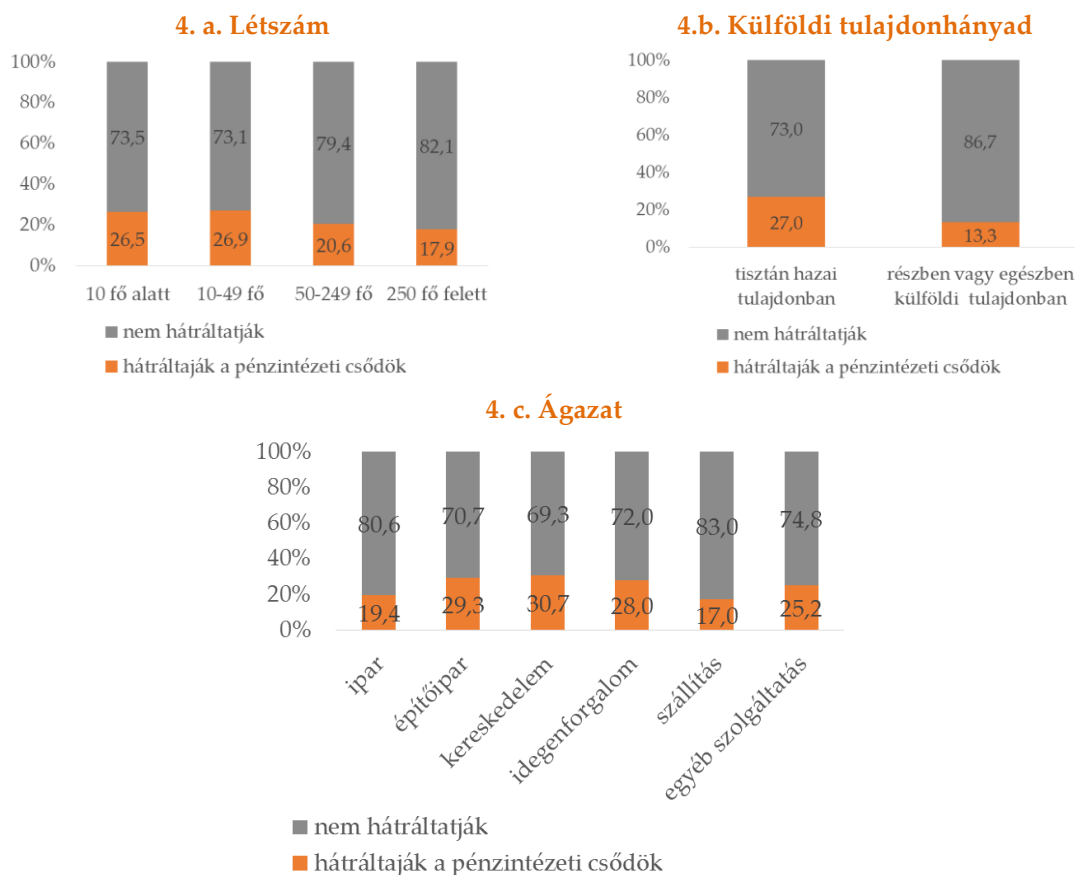
Azt a 777 céget, amelyet bármilyen módon (közvetve vagy közvetlenül) érintettek a pénzügyi csődök, az elemzés ezen részében egy kategóriában fogjuk kezelni. A 4.a ábrán látható, hogy leginkább az 50 fő alatti cégeket érintették negatívan a bankcsődök:

26-27%-uk működését hátráltatják az események valamilyen formában. Az ennél nagyobb cégek között is 20% körüli (az 50-249 főt foglalkoztató cégek esetében 21%, az ennél nagyobb cégeknél 18%) az érintettek aránya, de így is alacsonyabb, mint amit a kis cégeknél tapasztaltunk.

Külföldi tulajdonrészt szerint még markánsabb különbség rajzolódik ki a vállalatok között. A tisztán hazai tulajdonban lévő cégek 27%-át érintették negatívan a pénzügyi csődök, míg a részben vagy egészen külföldi tulajdonban lévő vállalatoknak ennél jóval kisebb részét, 13%-át.

Leginkább a kereskedelemben, az építőiparban illetve az idegenforgalomban tevékenykedő cégeket érintették kedvezőtlenül a bankcsődök: rendre 31, 29 illetve 28%-ukat. Az egyéb szolgáltatások ágazatába tartozó cégek körében ez az arány valamivel alacsonyabb, 25%. A szállítás illetve az ipar területén működő cégek érintettek a legkevésbé (17 illetve 19%-uk).

4. ábra A vállalatok megoszlása aszerint, hogy hátráltatják-e működésüket az utóbbi hónapok pénzügyi csődjei, a vállalat létszáma, külföldi tulajdoni hányada és ágazata szerint (%)

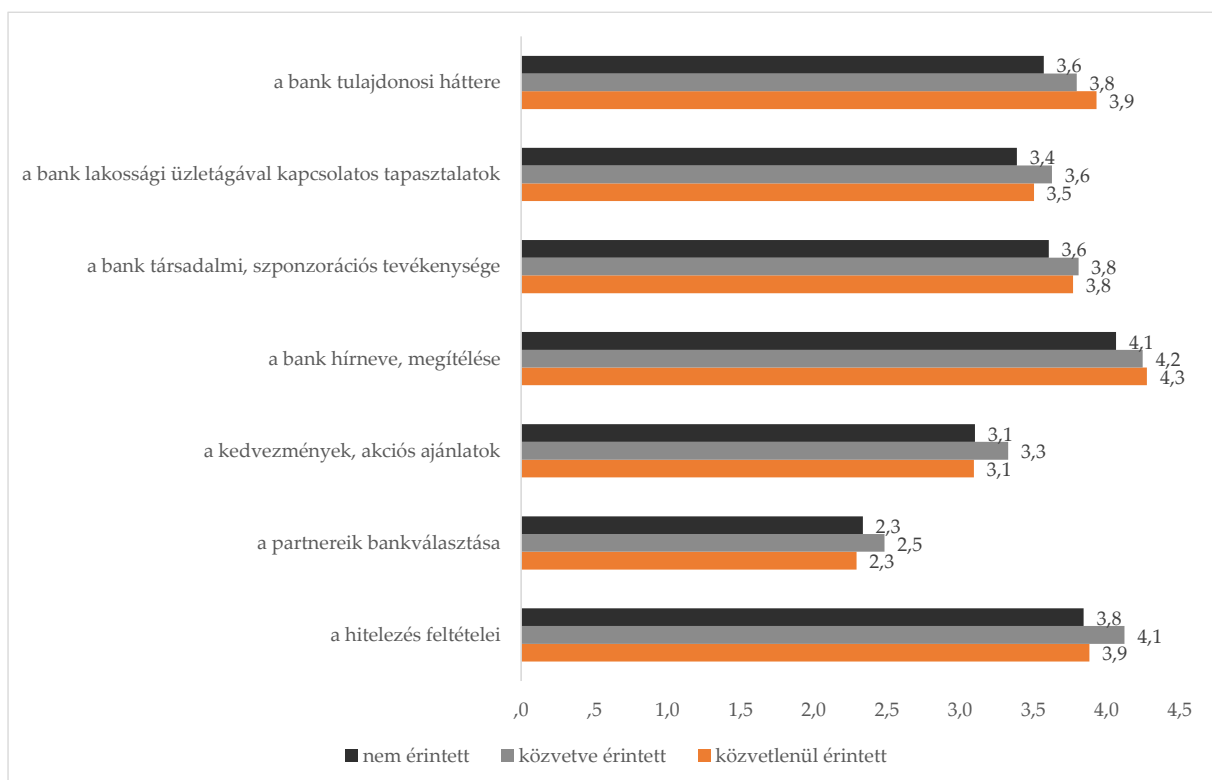

Forrás: GVI 2015, N=2933-3015

Megvizsgáltuk, hogy milyen kapcsolat van aközött, hogy egy cégnél mely szempontokat mennyire tartják fontosnak a bankválasztásnál és hogyan érintették az adott céget az utóbbi hónapok banksődjei. Érdekes módon az a kép rajzolódik ki, hogy azok a cégek értékelték a legfontosabbra az összes szempontot, melyek úgy nyilatkoztak, hogy a banksődök közvetett negatív hatással voltak rájuk. Lehetséges, hogy éppen azért tartják fontosabbnak minden szempont mérlegelését, mert az

utóbbi hónapokban megtapasztalták, hogy milyen következményei lehetnek egy hibás bankválasztásnak. Ennek viszont ellentmond, hogy azon cégeknél alacsonyabb fontossági pontszámokat tapasztaltunk, akiket közvetlenül érintettek a csődök. Az átlagos pontszámokat az 5. ábra mutatja. Az ábrán csak azokat a szempontokat tüntettük fel, ahol szignifikáns a volt a banksődök által közvetlenül illetve közvetetten hátráltatott és nem hátráltatott vállalatok között.

5. ábra A bankválasztási szempontok fontossága a banksődök által közvetlenül érintett, közvetetten érintett és nem érintett cégek között

Forrás: GVI 2015, N=2933-3015

A bankválasztás megfontoltsága és a pénzügyi csődök által való érintettség

Megvizsgáltuk a vállalat létszámát, külföldi tulajdonhányadát és ágazatát is, figyelembe véve, hogy milyen kapcsolat van a bankválasztási szempontok fontossága és aközött, hogy a

bankcsődök negatívan érintették-e a céget. A többváltozós modellek főbb megállapításait keretes írásunkban foglaljuk össze, majd részletezzük az eredményeket.

A modellek főbb eredményei

- Ha a bankcsődök által nem hátráltatott cégekhez viszonyítunk, a kereskedelemben tevékenykedő vállalatokat kétszer nagyobb eséllyel érintették közvetlenül negatívan a bankcsődök, mint az iparban tevékenykedő vállalatokat.
- A bankválasztás megfontoltsága, a vállalat létszáma és külföldi tulajdonhányada nem befolyásolja szignifikánsan, hogy egy vállalat a bankcsődök által nem érintett vagy a közvetlenül érintett cégek csoportjába tartozik-e.
- Azon cégek, amelyeket a bankcsődök közvetetten érintettek, megfontoltabban választanak bankot. A tisztán hazai tulajdonban lévő és a szállítás gazdasági ágban tevékenykedő cégek fontolják meg leginkább a bankválasztást. A vállalat létszáma nem hat szignifikánsan a bankválasztás megfontoltságára.

Mivel azt tapasztaltuk, hogy az egyes bankválasztási szempontok szignifikánsan pozitívan korrelálnak egymással (1. tábla) – vagyis azok a cégek, melyek egy bankválasztási szempontot fontosabbnak értékelték, jellemzően a többi szempontot is fontosabbnak értékelték – főkomponens elemzés segítségével létrehoztunk egy összetett változót, amellyel azt kívántuk mérni, hogy általánosságban mennyire fontolja meg a bankválasztást egy-egy cég. Ezzel egyrészt feltételeztük, minél több szempontot értékel minél fontosabbnak egy

cég, annál megfontoltabban választ bankot. Másrészt azt is feltételeztük, hogy az általunk felsorolt szempontok (lásd 1. ábra) kimerítőek - tehát nem azért értékelték fontosságukat alacsonyra egy-egy vállalat, mert valamilyen, általunk nem felsorolt szempontot tart fontosnak a bankválasztáskor. Ezt alátámasztja, hogy a 652 cégnél, ahol megfogalmaztak egyéb szempontot, jellemzően azon cégek tulajdonítottak nagy fontosságot ennek az egyéb szempontnak, amelyek a többi szempontot is magasra értékelték.

1. tábla - A bankválasztási szempontok fontossága közötti korrelációs együtthatók

	(b)	(c)	(d)	(e)	(f)	(g)	(h)	(i)	(j)	(k)	(l)	(m)
a bank szolgáltatásainak költségei (a)	,254	,243	,211	,150	,287	,208	,143	,197	,182	,156	,145	,118
a hitelezés feltételei (b)		,255	,077	,201	,236	,179	,217	,233	,148	,170	,221	,176
a megtakarításokkal kapcsolatos ajánlatok (c)			,259	,347	,447	,301	,382	,371	,344	,308	,149	,207
a legközelebbi bankfiók elhelyezkedése (d)				,301	,263	,261	,261	,192	,284	,206	,258	,133
a partnereik bankválasztása (e)					,461	,241	,444	,292	,297	,285	,217	,227
a kedvezmények, akciós ajánlatok (f)						,329	,457	,377	,354	,289	,235	,223
a bank hírneve, megítélése (g)							,396	,534	,400	,468	,293	,236
a bank tevékenységéről szóló jelentések, mutatók (h)								,474	,424	,402	,253	,316
a bank társadalmi, szponzorációs tevékenysége (i)									,497	,520	,255	,305
a bank lakossági üzletágával kapcsolatos tapasztalatok (j)										,443	,276	,327
a bank tulajdonosi háttere (k)											,357	,290
személyes kapcsolatok (l)												,287

Forrás: GVI 2015, N=2933-3015

Megjegyzés: a táblázatban minden korreláció $p < 0,01$ szinten szignifikáns; az oszlopokban a könnyebb olvashatóság miatt a kategóriáknak csak a sorokban látható betűkódját tüntettük fel.

A főkomponens létrehozásába bevont változókat és faktorsúlyait a 2. tábla

mutatja. A főkomponens a változók varianciájából 47%-ot őrzött meg.

2. tábla - A bankválasztás megfontoltságát mérő főkomponens létrehozásába bevont változók faktorsúlyai

bevont változó	faktorsúly
megtakarításokkal kapcsolatos ajánlatok	,632
partnereik bankválasztása	,610
kedvezmények, akciós ajánlatok	,676
bank hírneve, megítélése	,678
a bank tevékenységéről szóló jelentések, mutatók	,737
a bank társadalmi, szponzorációs tevékenysége	,758
a bank lakossági üzletágával kapcsolatos tapasztalatok	,688
a bank tulajdonosi háttere	,687

Forrás: GVI 2015, N=2591

Az így létrejött változó felhasználásával két modellt állítottunk fel. Az 1. modellben azt feltételeztük, hogy a bankválasztás megfontoltsága befolyásolja, hogy egy cégre negatívan hatottak-e az utóbbi hónapok pénzügyi csődjei.

Hipotézisünk szerint, azokat a cégeket, amelyek kevésbé megfontoltan választanak bankot, nagyobb eséllyel érintették ezek a csődök. Már az 5. ábrából láthattuk, hogy ez minden bizonnyal nem áll, de multinomiális regressziós modellben

is megvizsgáltuk ezt, hogy kiszűrhessek a vállalat létszámának, külföldi tulajdonhányadának és ágazatának hatását. A modell függő változója tehát az volt, hogy hátráltatták-e a céget a bankcsődök. Megkülönböztettük a közvetlenül és közvetve érintett cégeket, és a nem érintett cégeket használtuk referencia kategóriaként.

A modell eredményeit a 3. táblázat foglalja össze. Az $\text{Exp}(B)$ értékek mutatják, hogy a független változó egységnyi változása hogyan változtatja meg annak az esélyét, hogy egy cég a feltüntetett kategóriába essen a referenciakategóriához képest, mely estünkben a bankcsődök által nem hátráltatott cégek kategóriája. Ha ez az érték 1-nél nagyobb, az azt jelenti, hogy a független változó növekedésével nő az esélye a vizsgált kategóriába tartozásnak a referencia kategóriába tartozáshoz képest.

Látható, hogy a bankválasztás alapossága, megfontoltsága nincs számottevő hatással arra, hogy egy cég a bankcsődök által nem

érintett vagy a közvetlenül érintett csoportba tartozik-e. Tehát hipotézisünket nem tudjuk megerősíteni.

A többi változót vizsgálva egyetlen statisztikailag szignifikáns hatást látunk: a kereskedelmi cégeknek kétszer akkora esélye van, hogy a bankcsődök közvetlenül érintették őket, mint az iparvállalatoknak.

A megfontoltabban választó vállalatok nagyobb eséllyel kerülnek a csődök által közvetve hátráltatott cégek kategóriájába, mint a nem hátráltatott cégekébe [$\text{Exp}(B)=1,2$]. Mivel erre a jelenségre intuitív magyarázatot nem találtunk, valószínűbbnek tartjuk, hogy más irányú mechanizmus működik, melyre egy 2. modellt állítottunk fel. A modelltől azt is leolvashatjuk, hogy a tisztán magyar tulajdonú cégeknek 1,7-szeres az esélye arra, hogy közvetve negatívan hatottak rájuk a bankcsődök, illetve hogy az építőipari és a kereskedelmi cégeknek is nagyobb volt az esélye erre, mint az ipari cégeknek.

3. tábla – A multinomiális regressziós modell eredményei (1. modell, függő változó: bankcsődök általi érintettség)

	Exp(B)	Szignifikancia
közvetlenül hátráltatják a bankcsődök		
Konstans		,000
bankválasztás megfontoltsága	1,068	,536
külföldi tulajdonhányad		
tisztán magyar tulajdon (referencia kategória: részben vagy egészben külföldi tulajdon)	1,558	,346
Létszám		
10 fő alatt	1,487	,601
10-49 fő	1,670	,511
50-249 fő (referencia kategória: 250 vagy több fő)	1,746	,473
Ágazat		
egyéb szolgáltatás	1,548	,215
Szállítás	0,890	,882
Idegenforgalom	0,955	,945
Kereskedelem	2,158	,039
építőipar (referencia kategória: ipar)	1,342	,493
közvetve hátráltatják a bankcsődök		
Konstans		,000
bankválasztás megfontoltsága	1,210	,000
külföldi tulajdonhányad		
tisztán magyar tulajdon (referencia kategória: részben vagy egészben külföldi tulajdon)	1,754	,018
létszám		
10 fő alatt	1,265	,471
10-49 fő	1,311	,424
50-249 fő (referencia kategória: 250 vagy több fő)	1,085	,812
ágazat		
egyéb szolgáltatás	1,152	,379
szállítás	0,638	,225
idegenforgalom	1,365	,230
kereskedelem	1,558	,012
építőipar (referencia kategória: ipar)	1,446	,050

Forrás: GVI 2015, N=2591

Megjegyzés: a modell illeszkedését mérő likelihood hányados khínégyszet próbához tartozó p érték: 0,000

A 2. modellben feltételezzük, hogy a pénzügyi csődökben való érintettség befolyásolja a bankválasztás megfontoltságát. Második hipotézisünk

szerint azok a cégek, melyeket negatívan érintettek a bankcsődök – tanulta az esetből – megfontoltabban választanak bankot, mint a nem érintettek. A lineáris

regressziós modell függő változója tehát a fejezet elején főkomponens analízissel létrehozott bankválasztás megfontoltságát mérő változó. A modell eredményeit a 4. táblázat foglalja össze. *Láthatjuk, hogy azon cégek, melyeket a bankcsődök közvetetten érintettek, megfontoltabban választanak bankot, mint a csődök által nem érintett cégek.* Azonban a közvetlenül érintett és a nem érintett cégek között nincs különbség.

Tehát az eredmények hipotézisünket nem támasztják alá teljes mértékben. A modellből azt is leolvashatjuk, hogy a bankválasztás megfontoltságára a külföldi tulajdonhányad illetve az ágazat is hatással van: a hazai tulajdonban lévő vállalatok megfontoltabban választanak, mint a részben vagy egészben külföldi tulajdonban lévők.

4. tábla – A lineáris regressziós modell eredményei (2. modell, függő változó: bankválasztás megfontoltsága)

	béta	szignifikancia
Konstans		,512
bankcsődök általi érintettség		
közvetlenül hátráltatják a bankcsődök	,013	,537
közvetetten hátráltatják a bankcsődök (referencia kategória: nem hátráltatják a bankcsődök)	,077	,000
külföldi tulajdonrész		
részben vagy egészben külföldi tulajdon (referencia kategória: tisztán magyar tulajdon)	-,088	,000
ágazat		
kereskedelem	,044	,099
építőipar	-,001	,983
idegenforgalom	-,012	,611
szállítás	,051	,021
egyéb szolgáltatás (referencia kategória: ipar)	,011	,709
létszám		
10 fő alatt	-,060	,278
10-49 fő	-,068	,143
50-249 fő (referencia kategória: 250 vagy több fő)	-,049	,233

Forrás: GVI 2015, N=2403

Megjegyzés: $R^2=0,019$, F próbához tartozó p érték: 0,000

Kapcsolat

Cím: MKIK GVI
1034 Budapest, Bécsi út 120.
Tel: 235-05-84
Fax: 235-07-13
e-mail: gvi@gvi.hu
Internet: <http://www.gvi.hu>

2015. július 27.

Írta:

Bárdits Anna, elemző MKIK GVI
anna.bardits@gvi.hu

Kutatásvezető:

Tóth István János, tudományos
főmunkatárs, MTA KRTK KTI,
ügyvezető, MKIK GVI
e-mail: tothij@econ.core.hu